

OSKRBA TRAJNIC JESENI

Čar je v ritmu letnih časov

OSKRBA TRAJNIC JESENI

NOVEMBRA JE V VRTU MED TRAJNICAMI LAHKO ŠE PRECEJ ŽIVAHNO. NE ZARADI CVETENJA, SAJ OB TEM ČASU VZTRAJAJO LE ŠE POZNE SORTE VRTNIH KRIZANTEM. OPAZUJEMO LAHKO, KAKO NADZEMNI DELI PROPADAJO, SE SUŠIJO, TOREJ KAKO SPREMINJAJO OBLIKO IN SE PRIPRAVLJAJO NA OBDOBJE MIROVANJA. NEKATERIM TRAJNICAM SO NADZEMNI DELI PORUMENELI IN PROPADLI ŽE OD PRVEM MRAZU. TAKE SO HOSTE. DRUGIM, KOT SO OKRASNE TRAVE, AMERIŠKI SLAMNIK, RUDBEKIJA, JESENSKE ASTRE, HERMELIKE, FLOMIS, PA SE POSUŠIJO IN OSTANEJO LEPI ŠE CELO ZIMO. POSUŠENA SEMENA SO LAHKO HRANA ZA PTIČE, SUHI IN Z IVJEM OKRAŠENI OSTANKI PA PRIVLAČEN OKRAS VRTA VSE DO POMLADI.

Preden se z mislimi poslovimo od vrta in ga začnemo opazovati iz zavetja toplega doma, je priporočljivo, da se lotimo naslednjih opravil.

ZAŠČITA PRED MRAZOM

Trajnice, ki so občutljivejše na nizke temperature, ali tiste, ki rastejo na izpostavljenih legah, zaščitimo tako, da tla okoli njih na debelo prekrijemo s suhim listjem, ki ga po potrebi obtežimo s smrekovimi vejami, da ga veter ne odpihne. Na listje lahko potresemo tudi star kompost in to vse skupaj na pomlad previdno vkopljemo v zemljo, ki jo bomo tako vsestransko obogatili. Pri zastiranju z listjem pazimo, da ne zasujemo sredice rastline. To še posebno velja za vedno zelene trajnice, kot so šaši, zimzelen, debelačka in druge. Listje začne namreč gniti in pod njim bi zgnila tudi rastlina. Za zaščito nadzemnih delov trajnic uporabimo smrekove ali borove veje in različne tkanine za zaščito rastlin pred mrazom. Tako lahko zavarujemo trajnice, kot so sivka, svetnica, žajbelj, pampaška trava in druge. Pogost vzrok propada trajnic v zimskem času je vlaga oziroma mokrota v tleh, ne samo nizke temperature, kot bi najprej pomislili. Veliko trajnic namreč ne prenese 'mokrhih nog' oziroma zimske mokrote. Zaradi premalo odcedne zemlje lahko pozimi okoli korenin zastaja voda in zato zgnijejo. To je pogost pojav na premalo odcednih in ilovnatih tleh. Pazimo na trajnice, kot so ostrožniki, lepi srčki, bradate perunike, dlakava lučca, in toploljubne, kot so sivka, žajbelj in druge.

LEPE SUHE TRAJNICE IN ČAS REZANJA

Jeseni začnejo nadzemni deli trajnic počasi in na zelo različne načine propadati. Včasih so jeseni vse porezali, tako da je greda ostala popolnoma prazna in pusta. Prikraj-

OSKRBA TRAJNIC JESENI

šani smo bili za marsikateri lep zimski pogled na posušene ostanke rastlin. Zdaj upoštevamo malo drugačno pravilo – trajnice režemo takrat, ko se na pogled ne zdijo več lepe. To pa je lahko jeseni, pred zimo ali ob kateremkoli drugem letnem času. Vsekakor pa porežemo vse stare in posušene dele spomladi, preden začnejo rastline znova odganjati.

Pozimi so ene najlepših trajnic vsekakor okrasne trave. Posebno atraktivni so veliki posušeni šopi tistih večjih trav, kot je kitajski trstikovec s sortami, *Miscanthus sinensis*. Pri travah je priporočljivo, da šope jeseni povežemo, da jih težek sneg ne bi polomil. Poleg trav so lepe tudi hermeliike, *Sedum spectabile* ali *Sedum telephium* s sortami. Posušijo se ploščata socvetja in stebela. Ko smo pri jeseni cvetočih trajnicah, ne moremo iti mimo japonskih anemon, *Anemone japonica*. Tem se posušeni cvetovi razprejo in iz njih pogleda puh, ki spominja na bombaž oziroma kosme vate, kar deluje posebno lepo. Nizke jesenske astre, *Aster dumosus*, imajo lepa semena. Za privabljajne ptičev, ki z veseljem zobajo semena, so nenadomestljive rudbekije, *Rudbeckia fulgida*, in ameriški slamniki, *Echinacea purpurea*. Lepa so tudi posušena metličasta socvetja vrtnih kresnic, *Astilbe* sp., ki so lahko vir za marsikateri zimski šopek. Še kakšna druga trajnica bi se našla, ki je zanimiva tudi jeseni in pozimi. Spomladi, ko začnejo rastline odganjati, vse posušene

FOTOGRAFIJA NA STRANI 43: JESENI SE NEKATERIM TRAJNICAM LISTI LEPO OBARVAJO. ENA IZMED TAKIH JE PIJAVČNICA, *LYSIMACHIA CLETHROIDES*, KI SE ODLIKUJE PO LEPO OBLIKOVANIH BELIH SOCVETJIH POLETI IN RDEČERUMENIH LISTIH JESENI.

1. ŠOPE VISOKIH OKRASNIH TRAV JE TREBA PRAVOČASNO POVEZATI, PREDEN SE POLEŽEJO ALI POLOMIJO POD TEŽO PRVEGA SNEGA. TAKO BODO KRASILI VRT VSE DO ZGODNJE POMLADI.

2. JESENI NE REŽEMO KAR VSEH TRAJNIC. PUSTIMO TISTE, KI SO OHRANILE LEPE NADZEMNE DELE, ČETUDI SO SUHI. LEPOTA TRAJNIC NI SAMO V NJIHOVH CVETOVH. NAUČIMO SE JIH OPAZOVATI SKOZI ČAS, SAJ JE RAVNO RITEM LETNIH ČASOV EDEN IZMED NAJVEČJIH ČAROV NARAVE.

3. JAPONSKE ANEMONE, ANEMONE JAPONICA, PO CVETENJU. POSUŠENI CVETOV SE RAZPREJO IN IZ NJIH POGLEDA PUH, KI SPOMINJA NA BOMBAŽ OZIROMA KOSME VATE, KAR DELUJE POSEBEJ LEPO IN ZANIMIVO.

4. TRAJNICE JESENI PROPADAJO NA RAZLIČNE NAČINE. NA FOTOGRAFIJI SO PORUMENELI LISTI HOSTE. TI PO PRVIH MRZLIH NOČEH NAJPREJ PORUMENIJO, POTEM PA SE SČASOMA RAZGRADIJO, TAKO DA JIH NI TREBA REZATI.

5. JESEN NA GREDI S TRAJNICAMI.

OSKRBA TRAJNIC JESENI

dele porežemo, da bomo naredili prostor novi rasti.

Torej, jeseni ne režemo kar vseh trajnic. Pustimo tiste, ki so ohranile lepe nadzemne dele, četudi so suhi in na prvi pogled brezbarvni. Naj še enkrat poudarimo, da lepota trajnic in tudi drugih rastlin ni samo v njihovih cvetovih. Naučimo se opazovati naravo skozi čas in njihove spremembe, saj je ravno ritem letnih časov eden njenih največjih čarov.

PRIPRAVA GRED ZA POMLADANSKO SAJENJE

Pravilna priprava rastišča ima zelo pomembno vlogo pri rasti in razvoju trajnic. V prvem obdobju je priporočljivo, da zemljo pregledamo in ugotovimo njeno strukturo, pH-vrednost, vsebnost organskih snovi, vsebnost posameznih elementov, kot so fosfor, kalij in drugi. Na podlagi analize lahko ugotovimo, kaj tlem manjka, kako in s čim jih lahko izboljšamo.

Pri trajnicah je zelo pomembno, da so tla dobro odcedna. Pozimi namreč veliko trajnic propade zaradi prevelike mokrote v tleh. Ali je zemlja preveč ilovnata, ugotovimo z opazovanjem po močnem dežju. Če je zemlja pol dneva po dežju še vedno ke-

pasta, pomeni, da potrebuje drenažo. Dodati bo treba čim več organskega materiala, kot sta kompost ali uležan gnoj, pa tudi peska. Organski material močno izboljša fizikalne, kemične in biološke lastnosti zemlje. Vse te snovi v ilovnatih tleh povečujejo zračnost in izboljšujejo njeno strukturo, v peščenih pa povečujejo vlažnost in sposobnost zadrževanja hranilnih snovi. Z dodajanjem organskega materiala se v zemlji poveča tudi število mikroorganizmov in deževnikov, s čimer pridobimo biološko aktivno snov. V zemlji je za trajnice posebno pomembna prisotnost fosforja, saj ta pospešuje rast korenin in cvetenje. Ko pripravimo gredo, bi bilo idealno, če bi bilo razmerje prst : organska snov enako 3:1. Organski material naj ne ostane na površini. Priporočljivo ga je nekoliko vkopati. Preden začnemo trajnice saditi, moramo poskrbeti tudi za to, da je zemlja dodobra očiščena plevelov. Lahko uporabimo katerega od totalnih herbicidov, bolj ekološko pa bi bilo, če jih ne bi uporabljali. V tem primeru se učinkovito znebimo plevelov, če površino, ki je namenjena za gredo s trajnicami, prekrijemo s črno folijo in jo pustimo v dobi rasti kakšnih šest mesecev.

6. VČASIH SO JESENI VSEM TRAJNICAM POREZALI NADZEMNE DELE, TAKO DA JE GREDA OSTALA POPOLNOMA PRAZNA IN PUSTA. ZDAJ UPOŠTEVAMO MALO DRUGAČNO PRAVILO – TRAJNICE REŽEMO TAKRAT, KO NAM NISO VEČ VŠEČ.

7. JESENI LAHKO PRIPRAVIMO NOVE GREDE ZA POMLADANSKO SAJENJE, SAJ JE KAKOVOST ZEMLJE KLJUČNEGA POMENA ZA POLNO IN LEPO RAZRAST TRAJNIC. GREDO TUDI DODOBRA OČISTIMO PLEVELOV.

Pozna jesen in zima je tudi čas, v katerem lahko premislimo, katere trajnice še manjkajo na našem vrtu in kaj smo v pretekli sezoni napačno posadili. O rastlinah je poleg barve cvetov in časa cvetenja, kakor smo videli, treba vedeti še marsikaj drugega. Pomembno je, na kakšnem rastišču rastejo, kakšna je njihova končna višina in širina in v kolikšnem času dosežejo to končno velikost. Vedeti je tudi treba, kakšna tla potrebujejo – takšna, ki so bogata s hranili, ali je bolj primerna manj hranilna prst –, kolikšna je sadilna razdalja med posameznimi trajnicami in še marsikaj drugega, da bo v naslednjem letu naš vrt zažarel v lepši podobi.

**BESEDILO IN FOTOGRAFIJE
BERNARDA STRGAR SATLER**

Miele GALLERY

Prvič v Sloveniji je na ogled zelo bogata kolekcija Miele gospodinjstkih aparatov v novi razstvalni galeriji na Brnčičevi 41 g v Ljubljani. Obiščite nas!

